

בעזרת השם

מנין ורביי המצוות

ספר תפארת ישראל פרק ד

ונתן להם עוד רמ"ח מצות עשה, שהם קנין מעשה, שעל ידם קונה מעלה ושלמות, כנגד חלק המציאות השני, שהוא האדם. שנמצא באדם קנין מעלה, שלא תמצא בחלק הראשון, שאין בו קנין כלל, רק נשאר על מה שנברא עליו. והאדם בלבד יש בו קנין מעלה. והאברים של אדם הם שלימות צורת האדם. כי אל תחשוב כמו שחשבו קצת בני אדם, והם הרופאים, כי האברים של אדם הם טבעיים כמו שאר בעלי חיים. כי אין הדבר כך כלל, כי רופאי אליל המה, לא ידעו באמת תאר האדם ואיבריו, שכולו אלהי. ולפיכך האיברים שלו הם שלימות האדם, ועל ידי אבריו - שהם רמ"ח - נברא בצלם האלהים, ומצד הזה הוא מלך בתחתונים, שנאמר (בראשית א, כו) "נעשה אדם בצלמנו וגו' וירדו בדגת הים ובעוף השמים". ולפיכך מספר המצוות - שהם שלימות האדם - כמספר אבריו, שהם גם כן שלימות ומעלת האדם, עד שהוא בצלם אלהים על ידי רמ"ח אבריו. ושלימות ומעלת המצוות נמשך אחר השלימות הזה מה שהאדם נברא בצלם אלהים, שעל ידי זה האדם הוא שלימות כל התחתונים.

ספר תפארת ישראל פרק ד

האדם אינו גשמי גמור, הן בנשמתו האלהית, שיש לו נשמה קדושה, והן מצד שנאמר בו (בראשית ט, ו) "כי בצלם אלהים עשה את האדם". כי יש בצורתו ענין אלהי, למי שיודע ברזי החכמה.

ספר תפארת ישראל פרק ה

המצוות שנתן השם יתברך לישראל, יש לשאול עליהם; אם רבוי המצוות לטוב להם כמשמעות פשט הכתוב, שנאמר (ר' דברים ו, כד - כה) "ויצונו ה' אלהינו לעשות החקים האלה לטוב לנו כל הימים וצדקה וגו'". ועם כי יש לומר שאין הכתוב מדבר ברבוי המצוות, רק שהמצוות הם לטוב אל האדם, שבקיום המצווה זוכה לחיים הנצחיים. מכל מקום כך מוכח פשט המאמר המפורסם (מכות כג ב) 'אמר רבי חנניה בן עקשיא, רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, שנאמר (יספר תפארת ישראל פרק ה

כי מה שישראל הם מוכנים אל התורה, היא מדרגה בפני עצמה. כי מפני שהם מוכנים אל תורה, כמו שהתבאר למעלה, ואינם כמו שאר אומות עכו"ם שאין מוכנים לתורה. ואם נתן להם מעט מצוות, לא היה הזכות שלהם כל כך כמו שיש להם זכות במה שיש להם תורה שיש בה מצוות הרבה, ומוכנים אל הרבה מצוות. ואם לא היה מעלת ישראל במה שהם מוכנים אל התורה, באיזה צד נוכל לומר שאותם שלא היו יכולים לקיים מצוות התורה, שמתו כשהם קטנים, שיהיו בני עולם הבא (סנהדרין קי ב). אבל הענין הוא במה שהם העם שיש להם תורה, ומוכנים לתורה ומצווה, בשביל הכנתם לתורה יזכו לחיי עולם הבא. וכן חס ושלום לומר שאנחנו בני גלות, ואין אנו יכולים לקיים הרבה מצוות, שלא יהיה לנו חלק באותן מצוות שלא נוכל לקיים. חס ושלום לומר דבר כזה, למעט משלמות הדורות שמתו. אבל במה שאנו בני תורה, ויש לנו הכנה אל התורה, יש לנו שכר בכל התורה כולה. ודבר זה ברור, ויתבאר דבר זה באריכות בעזרת השם. ישעיה מב, כא) 'ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר"

המצוות לא נוצרו עבור האדם

ספר תפארת ישראל פרק ו

הדברים הטבעיים, כמו הבעלי חיים, ואף הצמחים, אין נותנים לנו סבה וטעם. כי איך יעלה על הדעת שיתנו סבה מספקת לכל בעל חי; מספר גידיו ואבריו, לכל אחד סבה ותארו המיוחד, וכן לצמחים. ואל תשיגח ברופאים ובחכמי הטבע, שאם נתנו סבה - הוא לאחד מני אלף. ואף אשר נתנו - אין כן האמת הברור, כמו שידוע למי שיעיין בדבריהם. ואם הדבר הזה הוא בדברים הטבעיים, כל שכן בדברים אלקיים והם המצוות האלקיות אשר חייב האדם לפעול, למה יעשה פעולה זאת ולא יעשה פעולה אחרת. כשם שלא נדע גופו ותוארו - אשר הוא קיומו בעולם הזה - לא נדע על השלמות. ואם לא היה נברא על זה התאר, לא היה לו חיותו ושלמותו הגופני שיהיה מקוים. ומכל שכן פעולות האלקיות המביאים את האדם אל החיים הנצחיים, אף אם לא נדע באיזה ענין ולמה הם בענין הזה, אין זה פלא. והנה לא היתה

זאת שאלת החכמים שמחויבים אנחנו בתשובתה, אם לא שהיו נותנים לנו סבות בכל הדברים הטבעיים באדם ובצמחים, ודבר זה אינו נמצא. אבל דרכי החכמים יודעי התורה ומצפוניה לא נעלים, ובזה תעמוד על דרכי התורה.

ספר תפארת ישראל פרק ו

אבל מדברי חכמים נראה שאין לומר כי המצות שנתן השם יתברך בשביל המקבל - שהוא האדם, רק הם גזירות מצד השם יתברך, הגוזר על עמו גזירות, כמו מלך הגוזר גזירה על עמו. אף כי האמת כי ימשך מזה - מצד שהוא מקיים הגזירה שגזר עליו - הטוב וההצלחה שאין אחריה הצלחה. מכל מקום אין התחלת הגזירה שנתנה לטוב אל המקבל. ומה שאמר הכתוב (ר' דברים ו, כד) "ויצונו ה' אלהינו לעשות החקים האלה לטוב לנו", אין הפירוש שהוא יתברך צוה המצות בשביל להטיב לנו, שאין זה כך. רק הוא יתברך צוה עלינו כמלך הגוזר, רק שהגזירה הזאת היא לטוב לנו לחיותנו כיום הזה אם נקיים המצות, ולא שתחלת הגזירה הוא לטוב לנו.